

JAVNE NABAVKE

1,33

PREGLED REALIZACIJE PREPORUKA BK

Preporuke:	Prvobitno date u BK:	Značajan napredak	Određeni napredak	Bez napretka
Aktivna saradnja između Kancelarije za javne nabavke, Ministarstva finansija, Ministarstva trgovine, Agencije za borbu protiv korupcije, Inspektorata budžeta, Državne revizorske institucije i Vlade Republike Srbije na implementaciji Zakona o javnim nabavkama i Memoranduma o saradnji od 15.04.2014. godine.	2015			√
Razvoj administrativnog i ekspertskog kapaciteta Kancelarije za javne nabavke i Državne revizorske institucije kako bi one efikasno nadgledale planiranje i izvršenje javnih nabavki tako što će moći da se obavestavaju naručioce i da se bore protiv korupcije.	2013		√	
Jačanje Zakona u vezi sa Kancelarijom za javne nabavke i ovlašćenja Poverenika u slučaju kada se sumnja u „nameštanje ponuda“ (mogućnost da se usvoje posebne procedure za kontrolisanje implementacije dodeljenih ugovora i podnošenje predloga za poništaj ugovora o javnoj nabavci).	2014			√

STANJE

Skupština Republike Srbije je 23. decembra 2019. godine usvojila novi Zakon o javnim nabavkama („Službeni Glasnik Republike Srbije“ br. 91/2019, u daljem tekstu: novi Zakon). Novi Zakon je skupio na snagu 1. januara 2020. godine, a primena Novog Zakona otpočela je 1. jula 2020. godine i on je u značajnoj meri usklađen sa pravnim tekovinama EU odnosno Direktivom 2014/24/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 26. februara 2014. o javnim nabavkama i ukidanju Direktive 2004/18/EC i Direktive 2014/25/EU Evropskog parlamenta i Saveta od 26. februara 2014. o nabavkama od strane subjekata koji posluju u sektorima vodoprivrede, energije, transporta i poštanskih usluga i ukidanju Direktive 2004/17/EC.

POBOLJŠANJA

Tržište javnih nabavki u Republici Srbiji u 2021. godini držalo je 8,93% GDP-a što je značajno više u odnosu na 2020. godinu kada je ono iznosilo 6,88%. Prosečan broj ponuda po postupku je ostao na stabilnih 2,5 ali to je ipak manje od proseka iz 2017. godine kada je prosečan broj ponuda po postupku bio 3. Učešće ugovora koji su dodeljeni inostranim ponuđačima je ostao na niskih 2% pri čemu je ovaj procenat jednako raspodeljen između kompanija koje dolaze iz EU i trećih zemalja.

Kada je pitanju zastupljenost pregovaračkih postupaka bez objavljivanja javnog poziva u vrednosti dodeljenih ugovora ona je iznosila 7,67% što predstavlja značajno povećanje u

odnosu na 2020. godinu kada je taj procenat bio na 2,57%. Otvoreni postupci i dalje imaju dominantno učešće sa procentnom zastupljenosti od 91,33%.

Vrednost javnih nabavki koje su izuzete od primene Zakona o javnim nabavkama iznosila je oko 3,2 milijardi evra od čega najveći procenat (22,7%) zauzimaju međunarodni ugovori koji sadrže odredbe o izuzeću od primene Zakona o javnim nabavkama.

Portal javnih nabavki koji je započeo sa radom u junu 2020. godine predstavlja značajan pomak u unapređenju transparentnosti postupaka javnih nabavki.

PREOSTALI PROBLEMI

Tokom prethodne godine, nije bilo napretka u polju borbe protiv korupcije i zaštiti integriteta u postupcima javnim nabavkama.

Takođe, međunarodni sporazumi sa trećim zemljama i dalje krše princip jednakog tretmana ponuđača, zabranu diskriminacije, transparentnost i zaštitu konkurencije. Primena ovih sporazuma često nije u skladu sa usvojenim rešenjima kako u domaćem, tako i u zakonodavstvu Evropske unije.

Praćenje izvršenja dodeljenih ugovora u postupcima javnih nabavki je u potpunosti zapostavljeno. Savetu nije poznat ni jedan slučaj gde je Komisija primenila ovo ovlašćenje definisano članom 163 prethodnog Zakona, a to je pravo

da se podnese zahtev za poništaj ugovora u skladu sa tim članom.

Pitanje koje je preostalo tiče se primene pravila o „neuobičajeno niskim ponudama“, uprkos naporima Saveta da se skrene pažnja na neadekvatne odredbe u vezi sa „neuobičajeno niskim ponudama“ i predlog za određivanje limita, tj. procenta u novom Zakonu koji definiše šta je tačno „neuobičajeno niska ponuda“ i propisivanja obaveze naručilaca da odbiju „neuobičajeno niske ponude“, ova inicijativa Saveta je odbijena. Srž problema je u tome da je zvaničan stav Komisije, taj da naručioci imaju diskreciono ovlašćenje da ocene da li je reč o „neuobičajeno niskoj ponudi“ odnosno da li se ponuda razlikuje od uporedivih tržišnih cena i izaziva sumnju u sposobnost ponuđača da izvrši nabavku u skladu sa ponuđenim uslovima. Nedostatak jasnih kriterijuma koji bi naručioca obavezali da zahteva detaljno objašnjenje svih elemenata ponude dovodi do neizvesnosti u postupcima javnih nabavki. Ponuđači koji

sumnjaju da je ugovor dodeljen neuobičajeno niskoj ponudi imaju priliku da zaštite svoja prava pred Komisijom, međutim, Komisija je do sada odbijala takve zahteve.

Mehanizmi za primenu novog Zakona u slučajevima kada su kriterijumi prihvatljivosti javnih nabavki u određenom postupku promenjeni u odnosu na kriterijume iz prethodne godine takođe su sporni. Ovo se posebno odnosi na izmenu kriterijuma u pogledu finansijskih pokazatelja u slučajevima dodele okvirnih sporazuma od velikog (strateškog) značaja za državu. U ovom konkretnom slučaju, podnošenje zahteva za zaštitu prava zbog kriterijuma postavljenih u tenderskoj dokumentaciji nije efikasan pravni lek.

Kapaciteti Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki i Uprave za javne nabavke i dalje su jako slabi. Takođe, stručni kapaciteti Upravnog suda da odlučuje u složenim i brojnim predmetima ostaju i dalje niski zbog nedostatka adekvatne obuke.

PREPORUKE SAVETA

- Unapređenje administrativnog i ekspertskog kapaciteta Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki i Državne revizorske institucije kako bi one efikasno nadgledale planiranje i izvršenje javnih nabavki.
- Uspostavljanje bliže saradnje između, sa jedne strane, Uprave za javne nabavke i Republičke komisije za zaštitu prava u postupcima javnih nabavki i Upravnog suda u cilju razmene znanja i informacija.
- Ugovaranje izuzeća od primene Zakona o javnim nabavkama u međunarodnim sporazumima sa trećim zemljama treba biti značajno smanjeno.